

I. Фесенко

**«НЕ БІЙСЯ ГОВОРИТИ УКРАЇНСЬКОЮ»: АБО ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ
В МОВНОМУ САМОВИРАЖЕННІ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ВІЙНИ**

I. Fesenko

**“DO NOT BE AFRAID TO SPEAK UKRAINIAN”: PSYCHOLOGICAL BARRIERS
TO STUDENTS' LINGUISTIC SELF-EXPRESSION IN THE CONTEXT OF WAR**

Після 24 лютого 2022 р. українська мова стала не лише засобом спілкування, а й моральним та символічним щитом української нації. Умови війни актуалізували питання мовної самоідентифікації, змусивши багатьох громадян переглянути своє ставлення до мови, культури й національної належності.

Гасло *«Не бійся говорити українською»* у цей час набуло нової сили. Воно стало не просто заклик до популяризації державної мови, а проявом мовного спротиву — формою громадянської позиції. Саме студенти як найактивніша частина суспільства демонструють найбільш динамічні зміни у ставленні до мови.

Війна радикально змінила мовний ландшафт України. Якщо раніше українська й «інша мова» співіснували в стані напівофіційної двомовності, то тепер мова стала моральним маркером, що відділяє «своє» від «чужого». За даними соціологічних опитувань (КМІС, 2023), близько 78% молодих українців свідомо перейшли на українську мову після початку вторгнення. Такий зсув пояснюється не лише патріотичними мотивами, а й внутрішньою потребою самоствердження.

Для студентів мова перетворилася на засіб самоідентифікації під час кризи — спосіб заявити про свою позицію, солідарність і належність до української спільноти.

Попри загальну позитивну тенденцію, у багатьох молодих людей зберігаються психологічні бар'єри. Найпоширеніші з них:

- страх виглядати «неприродно» при переході на українську;
- невпевненість через брак практики;
- соціальний тиск у неукраїнському середовищі.

Однак війна сприяла переосмисленню цих страхів: замість сорому за «недосконалу мову» з'являється гордість за спробу говорити українською, навіть якщо з помилками. Це формує новий психологічний тип мовної особистості — вільної, усвідомленої, відповідальної.

Українська мова в умовах війни виконує також психотерапевтичну функцію. Вона стає емоційним ресурсом, що допомагає людині зберігати внутрішню рівновагу, відчуття приналежності та гідності.

Під час вимушеної міграції або евакуації мова виступає засобом самоідентифікації в новому середовищі. Для студентів, які продовжують навчання за кордоном, українська є символом дому, пам'яті, зв'язку з батьківщиною.

Таким чином, використання української мови стає актом психологічного опору — способом подолати тривогу, страх і відчуження.

В університетах України після 2022 р. посилився акцент на мовній політиці як частині національної безпеки. Звісно, викладачі відіграють ключову роль у підтримці студентів, які переходять на українську:

- створюють мовне середовище підтримки, де українська є нормою, а не вимогою;

- заохочують використання української в наукових роботах, презентаціях, публічних виступах;
- формують у студентів психологічну впевненість, що кожне слово українською — це внесок у культурну стійкість нації.

Війна чітко показала: мовна безпека — це частина державної безпеки. Російська агресія використовує мову як інструмент інформаційного впливу. Тому перехід молоді на українську — не просто культурний тренд, а активна форма опору пропаганді.

Студенти, які свідомо обирають українську, демонструють не лише патріотизм, а й емоційну зрілість. Мова стає «психологічним щепленням» проти ворожих наративів, оскільки формує чітку межу між «своїм» і «чужим» світоглядом.

Щоб допомогти студентам вільніше висловлюватися українською, варто:

1. Впроваджувати психолінгвістичні тренінги з розвитку мовної впевненості.
2. Підтримувати мовні ініціативи («Українська щодня», «Мовний марафон»).
3. Використовувати соціальні медіа як простір для природного українського мовлення.
4. Підкреслювати цінність української як мови сили, стійкості й свободи.

Отже, війна докорінно змінила ставлення молоді до мови. Українська перестала бути лише державною — вона стала мовою виживання, гідності та спротиву. Подолання психологічних бар'єрів у мовному самовираженні тепер відбувається через усвідомлення, що говорити українською — це діяти, боротися й перемагати. Фраза ж «*Не бійся говорити українською*» у контексті війни звучить як маніфест свободи, що об'єднує націю не страхом, а любов'ю — до мови, людей і своєї країни.

Л. Туріщева

НАСТІЛЬНІ ІГРИ ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ ДОЗВІЛЛЯ

L. Turishcheva

BOARD GAMES AS A PHENOMENON OF MODERN LEISURE CULTURE

У добу цифрових технологій та віртуальної комунікації настільні ігри набувають нового значення як форма «живої» взаємодії між людьми. Вони сприяють розвитку комунікативних навичок, креативності та емоційного інтелекту, поєднуючи розважальну, пізнавальну й соціальну функції культури дозвілля. Розглянемо сутність настільних ігор як культурного феномену сучасного суспільства та визначимо їхній вплив на формування соціальних практик дозвілля.

Настільні ігри мають тисячолітню історію, тісно пов'язану з розвитком людської цивілізації. Одні з найдавніших — єгипетська Сенет та месопотамська Королівська гра з Ур — виконували не лише розважальну, а й ритуальну та виховну функцію. У середньовіччі поширилися шахи, що стали символом інтелектуальної еліти та моделювали соціальну ієрархію. У ХХ ст. настільні ігри набули масового характеру, відображаючи культурні й економічні зміни суспільства. Сьогодні вони поєднують традиційні елементи гри з сучасним дизайном і тематикою, виступаючи засобом культурної комунікації та міжпоколіннєвої взаємодії.

У сучасному суспільстві настільні ігри посідають важливе місце серед форм дозвілля, що сприяють живому спілкуванню, кооперації та відпочинку. Вони виконують не лише розважальну, а й освітню, соціалізуючу та терапевтичну